

LIBER SEPTIMUS.
DE CENSURIS ECCLESIASTICIS,
ET IRREGULARITATIBUS.

CAPUT I.

DE CENSURIS IN GENERE.

DUBIUM I.

Quid sit Censura Ecclesiastica.

1. Quid est Censura? — 2. An Censura privet bonis internis?
— 3. An Degradatio, vel Depositio sit Censura? — 4. An cessatio à
Divinis? — 5. An Irregularitas? de qua vide etiam infra n. 351.

1. — « RESP. I. Censura ecclesiastica est pœna spiritualis et
» medicinalis, per quam homini baptizato delinquenti, ac contu-
» maci, per potentiam Ecclesiasticam auferitur usus quorundam
» spiritualium honorum. *Layman. lib. 1. t. 5. p. 1. c. 1.* * (Nota
» *verbum medicinalis. Et ideo non sunt excommunicandi ii, de quo-*
» *rum correctione desperatur, nisi fiat ad terrorem aliorum. Salm.*
» *Tract. 10. de Cens. c. 1. n. 10. cum S. Th.)* * »

Unde resolves :

2. — « I. Per censuram non privatur homo bonis merè internis,
» v. g. caractere, potestate ordinis, nec bonis propriis, ac privatis : v. gr. fide, charitate, gratia, etc. * (Nec communi-
» *onem radicaliter deri-
» n. 8.)* * sed quibusdam externis et publicis, sive actionibus,
» quæ habent spiritualem aliquem effectum, vel commodum, ut
» sunt sacrificium, officium divinum, beneficium, administratio
» et susceptio Sacramentorum, indulgentia, publica Ecclesiæ
» suffragia : quia hæc et non illa, subsunt dispositioni Ecclesiæ.
» Unde, si interdum privetur bono aliquo temporali, v. g. con-
» victu humano per excommunicationem, id tantum fit secundum
» dariò.

» 2. Exilium, carcer, servitus, privatio beneficii, nisi adjunctam habeant suspensionem aliquam spiritualium actionum, non sunt censuræ, quia sunt pœnæ temporales.

3. — « 3. Nec degradatio, vel depositio est censura; quia etsi

» sit pœna spiritualis, non tamen medicinalis, sed perpetua, et
» ob peccatum præteritum, etiam emendatum, potest infligi.
» * (Ita verius et communius *Salm. c. 1. nu. 12. cum Suar. Barb.*
» *Pal. Con. Val. etc. (contra Gut. Ledes. etc.) et clarè colli-*
» *gitur ex cap. Quærenti de Verb. signif. ubi sic habetur: Quæ-*
» *renti, quid per censuram Ecclesiasticam debeat intelligi, cum*
» *hujusmodi clausulam in litteris nostris apponimus? Respondemus,*
» *quod per eam non solum interdicti, sed suspensionis et excom-*
» *municationis sententia valeat intelligi.)* * »

4. — « 4. Nec cessatio à divinis, quia non imponitur per modum medicinæ ad tollendam contumaciam, sed ad propulsandam injuriam Ecclesiæ factam.

5. — « 5. Nec irregularitas, sive sit ex defectu, quia hæc non est pœnalis, sed tantum impedimentum canonicum; sive sit ex delicto, quia hæc non irrogatur per modum pœnæ medicinalis, sed punitivæ, et ex se perpetuæ. Unde nec tollitur per absolutionem, sicut censura, sed per dispensationem. *Bonac. d. 1. qu. 1. p. 1.* * (Idem docent *Suar. tom. 5. D. 1. sect. 3. Bon. D. 1. q. 1. p. 1. n. 4. Contin. Tourn. tom. 2. p. 387. Salm. c. 1. n. 12. Pal. D. 1. p. 1. n. 3. etc. (contra Soz. Bon. Cov. etc.)* * Et huic sententiæ favet etiam *Bened. XIV. in Epist. Encycl. Inter præteritos, edita 3. Dec. 1749. §. 50. Vide dicenda n. 351.)* * »

» 6. Quando in Jubilæis, vel privilegiis datur potestas absol-
» vendi à censuris, non comprehenditur irregularitas, nisi
» expressè addatur. (ut declaravit idem *Bened. XIV. l. c.)* * »

DUBIUM II.

Quotuplex sit Censura?

6. Quotupliciter Censuræ dividantur. An censuræ latæ ab Episcopo in Synodo sint perpetuæ, et tanquam latæ à jure? — 7. Quando Censuræ reputantur esse latæ sententiæ. — 8. Quando ferendæ?

6. — « RESP. Dividitur I. essentialiter in Excommunicationem, Suspensionem et Interdictum. II. Accidentaliter in eam quæ est à jure, et fertur per Canones, Constitutiones, vel Statuta Ecclesiastica, stabili ac permanente lege; et eam, quæ est ab homine, quæ scilicet fertur à iudice, vel Prælato, per modum mandati, vel sententiæ judiciariæ. Estque vel particularis, circa factum aliquod particulare, aut certas personas; vel generalis, quæ nulla singularis facti, aut personæ determinatione fertur * (Nota igitur, quod censuræ, quas fert Episcopus in Synodo Diocæsana, dicuntur latæ per modum Statuti; et hæc tanquam latæ à jure durant post mortem Episcopi. Aliæ verò extra Synodum dicuntur latæ ab homine per modum præcepti, seu mandati, aut sententiæ; et hæc per mortem ferentis cessant, sive præceptum sit particulare, sive generale. Ita *Ronc. c. 1. q. 2. Salm. de Censur. c. 1. nu. 16. Croix l. 7. nu. 7. cum*

» *Dicast.*) * III. In eam, quæ est sententiæ *latæ*, quam scilicet
 » cet jus aut Judex statuit ipso facto, quo quis v. g. contra
 » legem facit, sine alia sententia incurrendam: et in eam, quæ
 » est *ferendæ*, quam jus, aut Judex non vult ipso facto incurri,
 » sed per sententiam infligi. Pro quibus dignoscendis conside-
 » randa sunt verba, quibus censura fertur; quæ, si includant al-
 » terius actionem, seu ministerium, significant censuram esse
 » sententiæ ferendæ; *latæ* verò, si non includant. Si verò ambi-
 » gua sint, teneri potest regula 49 juris in 6, quòd in dubio circa
 » pœnas benignior interpretatio sit faciendâ. * (*Ita etiam Sporer*
 » p. 116. num. 6. *Contin. Tourn. tom. 2. p. 381. Conc. tom. 10.*
 » p. 415. n. 5. *item Fill. March. etc. cum Salm. de Cens. c. 1.*
 » n. 18. *ex c. Odiâ, et ex c. In pœnis, De Reg. Juris in 6.*) * »

Unde resolves :

7. — « 1. Est censura *latæ* sententiæ. 1. Si verba sint præ-
 » teriti, aut præsentis temporis, v. g. excommunicavimus,
 » excommunicatus est, fuit, excommunico, suspenduntur, inter-
 » dicuntur, volumus, aut jubemus esse excommunicatum, sus-
 » pensum, etc. 2. Si addatur particula, ipso jure, ipso facto, vel,
 » sine alia sententia. 3. Si verba sunt imperativi modi, v. g. in-
 » cidat in excommunicationem, maneat interdictus, etc. Ratio,
 » quia hæc omnia nullius actionem interponunt.
 » 8. — « 2. Sententiæ ferendæ est, saltem ut plurimum. 1. Si
 » verba sint futuri temporis, v. g. excommunicabitur, suspende-
 » tur. * (*Ita Tourn. d. p. 381. et Conc. p. 415. n. 5.*) * 2. Si di-
 » catur, excommunicetur, suspendatur, volumus excommunicari.
 » * (*Ita Spor. p. 116. n. 6. sed vide hic in fin.*) * Si verba sint
 » minatoria, v. g. sub pœna excommunicationis, sub intermina-
 » tione anathematis, etc. nisi tamen ex adjunctis aliud colliga-
 » tur. * (*Ita etiam Salm. c. 1. n. 19. cum Fill. Avila, etc. Conc.*
 » p. 415. n. 5. *et Tourn. tom. 2. p. 381. Item si dicatur. Volumus*
 » excommunicari, suspendi, etc. *Ronc. p. 50. q. 2. Si autem di-*
 » *catur, Excommunicatus sit, Bonac. Hurt. etc. cum Salm. n. 19.*
 » *tenent excommunicationem esse latæ sententiæ; sed Sanch. Laym.*
 » *ibid. etc. volunt esse ferendæ. Utraque est probabilis. Si dicitur*
 » *Anathema sit, Sanch. et Dic. ap. Croix l. 7. n. 9. dicunt esse*
 » *ferendæ (contra Suar. et Tourn. p. 381.) nisi fiat contra hæ-*
 » *resim. Quod autem ait Bus. si dicatur, excommunicetur, sus-*
 » *pendatur, etc. intelligi ferendæ sententiæ, hoc explicandum*
 » *est, si præceptum excommunicandi, suspendendi, etc. alteri*
 » *(putâ Episcopo) imponatur. At si absolutè modo imperatio*
 » *profertur, censura dicenda est latæ sententiæ, ut pro certo as-*
 » *serit Bonac. de Cens. D. 1. q. 1. p. 1. n. 7. et communiter do-*
 » *cent Sylo. Ang. Arm. Suar. Vasq. Avila, et Dic. ap. Croix lib. 7.*
 » *n. 9.*) * »

DUBIUM III.

Qui possint ferre Censuram, et in quos?

9. Qui possint censuram ferre? — 10. Ex potestate ordinaria possunt,
 I. Papa. II. Episcopi. An autem eorum Vicarii? III. Prælati Regu-
 lares. IV. Concilia et Capitula. V. Qui hoc habent ex privilegio.
 — 11. Qui possint ferre censuras ex potestate delegata? Non possunt
 1. Parochi. 2. Laici. 3. Fœminæ. — 12. Quot condiciones requiran-
 tur, ut quis possit censuram ferre? I. Ut sit vir. II. Baptizatus.
 III. Tonsuratus. IV. Compos rationis. V. Ut habeat jurisdictionem
 expeditam. VI. Ut liberè agat. — 13. Quæ condiciones, ut quis pos-
 sit censura ligari? I. Ut sit homo. II. Baptizatus. III. Compos ra-
 tionis. An ebrii, vel amentes ad tempus? — 14. An impuberes doli
 capaces? — 15. IV. Ut sit subditus. — 16. An Reges? — 17. An
 peregrini? — 18. V. Ut sit persona determinata, quoad excom-
 municationem. — 19. An excommunicatio in Communitatem sit
 valida et licita? — 20. Prælati Regulares possunt censuras ferre
 in subditos ubique existentes. — 21. Qu. I. An Episcopus existens
 extra diœcesim possit ferre censuras in subditos. — 22. Qu. II. An
 contra. existens in diœcesi possit ligare censuris subditum extra
 diœcesim? — 23. Qu. III. An subditus delinquens extra diœcesim,
 incurrat censuram latam per præceptum in futuros delinquentes?
 — 24. An Monasteria Regularium sint loca exempta? — 25. Quid,
 si agatur de damno resarciendo? — 26. Qu. IV. An Episcopus
 possit censuras ferre in subditum alienum delinquentem in sua
 diœcesi? — 27. Qu. V. An censura lata generaliter, liget alieni-
 genas? — 28. Quomodo quis ligari possit pluribus censuris?

9. — « RESP. I. Censuram ferre potest omnis, ac solus supe-
 » rior Ecclesiasticus, habens in foro externo, seu contentioso ju-
 » risdictionem, sive ordinariam, sive delegatam. * (*Est de Fide*
 » *contra Novatores, quòd Ecclesia potestatem habet ferendi censa-*
 » *ras, quibus suos subditos bonis spiritualibus prioret, ex Conc.*
 » *Const. sess. 8. Err. 3 et ex Bullis Martini V et Leonis X.*) *
 » 10. — « Porro ordinariam, quæ est ratione officii, vel alterius
 » juris, potestque delegari Clerico Clericatus privilegiiis gaudenti,
 » ut *Bon. d. 1. q. 1. p. 2. Laym. l. 1. t. 5. par. 1. c. 3. n. 1. ex*
 » *c. Cum Ecclesiarum. S. Th. etc. docent, habet I. Papa respectu*
 » *totius Ecclesiæ. II. Patriarchæ, Archiepiscopi* * (*Respectu*
 » *tantum subditorum suæ Diœcesis, non verò aliarum suffraga-*
 » *nearum, nisi tempore Visitationis, aut nisi causa sit per appel-*
 » *lationem ad ipsos devoluta; Pal. D. 1. p. 4. n. 2. Conink. D. 13.*
 » *dub. 4. nu. 31. et Salm. c. 1. n. 29. ex c. Venerabilibus, de Sent.*
 » *excomm. in 6.*) * Episcopi * (*Dummodo sint confirmati, esto*
 » *non consecrati; quia per confirmationem jam accipiunt jurisdic-*
 » *tionem; Tourn. p. 287 et Salm. d. n. 29. ex c. Transmissam*
 » *de Elect.*) * eorumque Vicarii Generales * (*Hoc tamen negant*
 » *Sayr. Ugolin. et alii ap. Croix. l. 7. n. 24, sed verius affirmant*
 » *cum Bus. Fagnan. in c. Quoniam de Offic. Del. nu. 15. Bon.*
 » 7.

» q. 1. p. 2. num. 5. *Tourn. tom. 2. p. 388; item Suar. Sanchez. Gutt. Garc. et plures ap. Croix. l. c. Quia hoc pertinet ad ordinariam potestatem Vicarii, qui cum Episcopo unum facit tribunal, ut ex c. Romana de Apeli. in 6. et c. 2. de Consult. in 6.* » III. Generales, Provinciales et Superiores locales religionum, » * (Ut etiam Priores, Guardiani, Rectores, ut *Suar. D. 2. sect. 2. n. 9. Bonac. q. 1. p. 2. n. 5. Pal. p. 4. n. 2 et Salm. c. 1. n. 31. ex c. Cum in Ecclesiis de major. et obed.*) » respectu suorum subditorum. IV. Congregationes religionum, Concilia provincialia Episcoporum, Capitula provincialia quorundam religiosorum, » * (Ac Capitulum Ecclesie Cathedralis Sede vacante, seu Vicarius Capitularis pro eo, *Salm. c. 1. n. 32. ex c. Cum olim, de major. etc.*;) » * et denique V. Quidam alii ex concessione, ut multi Archidiaconi, Archipresbyteri et Decani. » * (Adde, quod censuras ferre possint omnes, qui per communem errorem cum titulo præsumpto tanquam Superiores habentur, ex l. Barbarius. ff. de Off. Præt. et ex c. Infamis 3. q. 7. Vide *Salm. c. 1. n. 38.*) » *

11. — « Delegatam habent, quibus ea committitur ab ordinariam habente, cujus morte expirat: » * (Nisi causa à Delegato jam sit incepta etiam per solam citationem, ex c. Gratum de Offic. Deleg.) » * nec delegatus potest alteri delegare, nisi habeat specialem hujus commissionem, ut si sit delegatus Papæ. » * (Ex c. 3. de Offic. Deleg. propter privilegium quod habent Delegati à Pontifice.) » *

Unde resolves :

« 1. Non possunt potestate ordinaria ferre censuram 1. Parochi » * (Ut communiter *Cont. Tourn. p. 389. cum D. Thom. D. Bonac. etc. et Salm. c. 1. n. 33. cum Suar. Soto, etc. cum potestas eis concessa ex jure communi, sit abrogata per consuetudinem*) » * 2. Laici, quia non sunt capaces jurisdictionis Ecclesiasticæ : » * uti et religiosi professi non habentes primam tonsuram. 3. Fœminæ, licet sint priorissæ, vel Abbatissæ, quia non sunt capaces jurisdictionis, seu potestatis clavium; quando verò in jure dicuntur posse subjectos sibi Clericos suspendere ab officio, vel beneficio, suspensio non accipitur propriè pro censura, cujus violator irregularitatem incurrit, sed latè et impropiè pro præcepto, quo Abbatissa Clerico sibi quodammodo subjecto, prohibet celebrationem, donec satisfecerit, subtrahens ei redditus interea. Vide *Bon. l. c. Laym. l. c. t. 5. p. 1. c. 3. n. 3.* » *

12. — Hic sedulò notandum quòd ut aliquis possit censuras ferre, sex conditiones requiruntur.

Requiritur I. Ut sit vir, saltem loquendo de potestate ordinaria. An autem Papa ex plenitudine potestatis possit committere mulieri facultatem ferendi censuras? Probabiliùs negant *Salm. c. 4. n. 48. cum S. Th. Con. Sot. etc. contra Croix. l. 7. num. 19. cum Palud. Leand. etc.* Ratio, quia potestas hæc data est Apostolis et eorum

successoribus quibus traditæ sunt claves Ecclesiæ; potestas autem clavium nullo modo mulieribus tradi potest. Requiritur II. Ut sit baptizatus, quia qui non est in Ecclesia, non est capax Ecclesiasticæ jurisdictionis; ita veriùs *Suar. Candid. et Salm. c. 1. n. 51. contra Ugolin.* etc. Requiritur III. Ut sit saltem prima Tonsura insignitus, alias nequit jurisdictionem spirituales habere, cum non sit in Ordine Ecclesiastico adhuc constitutus. Ita *Salm. c. 1. n. 52 et 53. cum S. Th. ex c. Ecclesiæ. De Const. ubi laicis spiritualia tractare prohibetur.* Et ideo laicus nequit in Vicarium ab Episcopo eligi, ut *Salm. ib. in fin. cum Covarr.* Communiter tamen dicunt DD. quòd ex commissione Pontif. posset laicus ferre censuras; quòd enim censuras ferens debeat esse Ecclesiasticus, est de jure positivo, in quo potest Papa dispensare; ita *Pal. p. 4. n. 3. Cont. Tourn. p. 389. qu. 1. Bon. p. 2. n. 3 et 6. Salm. n. 52. cum Con. et Cand. ac Croix. d. n. 19. cum comm.*

Requiritur IV. Ut sit compos rationis : est commune. *Vid. Salm. c. 1. n. 55.* Imò debet habere intentionem ligandi eum, contra quem fert censuram, ex c. *Cum voluntate De Sent. exc.* Ex quo infertur 1. quòd si Prælati intendit aliquem eximere à generali sententia, ille non incurrit. Infertur 2. quòd si Prælati censuram ferat sine animo ligandi, censura non incurritur. Infertur 3. quòd si quis excommunicatur ad instantiam partis, ille solùm juxta intentionem partis manet ligatus; Ita *Salm. dict. n. 55.*

Requiritur V. Ut habeat jurisdictionem expeditam quoad usum : hinc Episcopus excommunicatus, suspensus, hæreticus, aut schismaticus nequit ferre censuras, ex c. *Exceptionem. De Except.* Et ideo Vicarius Episcopi excommunicati, aut suspensi, non potest ferre censuras ex c. 1. de Offic. Vic. in 6. Occultus tamen hæreticus, aut excommunicatus validè, etsi illicitè, fert censuras, ita communiter *Suar. D. 14. s. 1. n. 8. Sot. in 4. Dist. 22. quæst. 2. a. 1. Dian. p. 5. tr. 9. R. 50. et Salm. c. 1. n. 58. cum Sayr. Corneio et Leand.* Et ratio est, quia propter publicum bonum, nisi sit vitandus, Ecclesia illi conservat jurisdictionem, ut dicitur *Sayr. in d. c. ad evitanda.* Imò *Corn. Sayr. Bon. Dian. Avil. etc. apud Salm. ib.* tenent, etiam publicè excommunicatum validè ferre censuras, si non sit nominatim denunciatus, vel publicus Clerici percussor, ex *Extrav. Mart. V. Ad evitanda*, ubi sancitur excommunicatum toleratum in his, quæ pertinent ad publicum Officium, non esse vitandum, nec etiam ab illis qui id sciunt.

Requiritur VI. Ut censuram ferens liberè agat, non coactè, ex c. *Cum voluntate. De Sent. exc.* An autem censura lata ex metu gravi sit valida? Negant *Corn. Sayr. Ugol. ap. Salm. c. 1. n. 59.* Veriùs tamen affirmant *Suar. D. 2. s. 5. n. 6. Bon. q. 1. p. 12. n. 1. Pal. D. 11. p. 5. num. 2. Tourn. p. 393 et Salm. n. 60. cum Con. et Vill.* Ratio, quia actus metu gravi factus de se est validus, nisi speciali jure positivo irritetur. Certum tamen est

quod absolutio per metum extorta invalida est, ex *c. Verbum, De Pœnit.* Vide *Salm. d. n. 59 et 60.* Modò metus sit injustè incussus, secus si justè, ut ait *Ronc. de Cens. c. 6. q. 6.*

15. — « Resp. 2. In omnes et solos subditos alicui Superiori » Ecclesiastico potest ferri censura, quia subjectio et jurisdictio » sunt correlativa. *Laym. l. c. c. 3.*

Unde resolves:

« I. Non baptizati non incurrunt censuras, licèt sint catechu- » meni; nec mortui, quia non subsunt jurisdictioni Ecclesiæ. » Nec refert, quòd quandoque mortui dicantur excommunicari: » non enim de novo ligantur, sed excommunicatio prior tantùm » declaratur, ac vivis prohibetur, ne cum iis agant, orando pro » illis, sepeliendo, etc. Similiter dicuntur absolvi ab excommu- » nicatione, quando sepultura et orationes publicæ pro illis per- » mittuntur. *Laym. l. c.* »

Ut igitur quis censura ligari possit, quinque requiruntur. I. Ut sit homo; bruta enim improprie dicuntur anathematizari. II. Ut sit baptizatus. III. Ut sit rationis compos; nam pueri, et perpetuò amentes, sicut sunt incapaces culpæ, ita et censuræ. An autem ipsi ligari possint interdico locali, ita ut sint excludendi à Divinis Officiis? negant *Suar. D. 36. sect. 2. n. 7. Tourn. p. 533. et Salm. c. 1. n. 167. cum Suar. Avil. Corn.* (contra *Sayr. et Cand.*) Quia incapaces sunt pœnæ: Illi verò, qui ad tempus tantùm ratione carent, ut amentes ad tempus, ebrii, dormientes, hi ligantur censuris, si tempore quo erant rationis compotes, causam dederunt *Salm. ib. cum Suar. Pal. Con. etc.*

14. — An verò impuberes doli capaces ligari possint censuris? Resp. Si censura feratur per modum præcepti, omnes DD. affirmant; si tamen per modum sententiæ, negant *Sayr. Vill. etc.* quia impuberes difficulter tueri se possunt in iudicio. Sed adhuc affirmant probabiliter *Pal. D. 1. p. 6. n. 2. Suar. D. 5. sect. 1. n. 19. Croix n. 42. Bon. p. 4. n. 9. Tourn. p. 400. Holzm. n. 192 et Salm. c. 1. n. 168. cum Con.* quia, si non per se, saltem per alium se defendere valent. Advertendum tamen, quòd censura generaliter lata à jure, vel ab homine non incurrantur ab impuberibus, nisi hoc expressum sit in lege, ut expressum est de ingressu puerorum in Monialium Monasteria in *Conc. Trid. sess. 25. c. 5. de Reg.* ubi dicitur: *Cujuscumque ætatis sit.* Idemque est expressum de impuberibus Clericorum percussoribus, ex *c. Pueris fin. de Sent. exc.* Ita communiter *Leand. Sot. Azor. Sa, Sayr. etc.* cum *Salm. l. c.* (contra *Dic. ap. Croix l. 7. n. 42.*) Hinc infert *Cælestinus*, impuberes nec vi Monitorii teneri ad revelandum.

15. — Requiritur IV. Ut sit subditus; qua de re Summus Pontifex nequit censura ligari, non quidem ab alio, quia superiorem non habet; neque à se, quia non tenetur præceptis suis vi coactiva, sed solùm directiva. Excipe, si Papa sit hæreticus, quia Concilium Generale tunc potest eum cogere per censuras; ex *cap. Si Papa,*

D. 40. Et ideo nec Episcopi ligantur censuris ab ipsis emanatis. *Salm. cap. 1. n. 160.* Si verò censuræ sint à jure, eas nec etiam incurrunt Episcopi, aut Cardinales (ut *Salm. n. 160.*), nisi de ipsis expressa mentio fiat, ex *cap. Quia periculosum, de Sent. exc. in 6.* Hoc tamen, aiunt *Salm. ib. cum Pal. Suar. Bon. Sayr. et comm.* duntaxat intelligi de suspensione et interdico, de quibus fit mentio in *d. c.* non autem de excommunicatione, cui subjacent Episcopi, etiamsi in lege de iis nulla mentio fiat.

16. — Reges autem et Reginæ, quamvis subditi sint Episcopis in spiritualibus, jure tamen novo non possunt ligari censuris, nisi à Papa; et hoc ex privilegio, quòd eis communiter ab AA. attribuitur, ut dicunt *Salm. c. 1. n. 100. cum S. Anton. Pal. Corn. Avil. etc.*

17. — An autem Episcopus possit ferre censuras in peregrinos ad cavenda crimina? Affirmant aliqui apud *Croix. l. 7. n. 32.* quia ratione delicti ipsi jam fiunt subditi. Sed negant probabilius *Lug. ib. et alii quos retulimus de Sac. Pœnit. l. 6. n. 591. v. Incurreret.* Notandum tamen, quòd licet Episcopus probabilius non possit censuram ferre in peregrinum ante monitionem, potest tamen postquam ille deliquerit in loco, et Episcopus eum citaverit, juxta dicenda *n. 26.*

18. — Requiritur V. Ut sit persona determinata, hoc tamen intellige quoad excommunicationem tantùm. Quare, licèt posset suspendi, aut interdici aliqua Civitas, aut Collegium, non potest tamen illud excommunicari, ut communiter docent *S. Th. 3. p. q. 22. art. 5. ad 2. Pal. Bonac. Henr. etc. cum Salm. c. 1. n. 169.* Imò nec ferri potest excommunicatio in aliquem incertum ex communitate, qui scilicet tale crimen patraverit; quo casu censura est etiam nulla, ut notant *Ronc. p. 76. qu. 1. v. Sententiæ, et Salm. l. c. cum Cand.* Hoc tamen currit, si excommunicatio feratur per modum sententiæ; nam si feratur per modum statuti, aut præcepti, in quo aliquid præcipiatur sub excommunicatione, tunc nulli dubium, quin omnes transgressores eam incurrant, *Salm. ibid.*

19. — Quæritur autem, an excommunicatio lata in communitatem per modum sententiæ sit non solùm illicita, sed etiam invalida? Resp. Si censura feratur in aliquos tantùm transgressores ex communitate, certè est nulla, ut omnes dicunt; si verò, facto examine, omnes illius communitatis nocentes reperientur, tunc validè ac etiam licitè potest communitas illa excommunicari à Papa: ab aliis tamen Prælati illicitè excommunicaretur, cum sit vetitum in *c. Romana. De Sent. excom. in 6;* sed non invalidè, ut dicunt *Av. Henr. Led. etc. cum Salm. cap. 1. n. 171.* Hinc, ut etiam licitè Episcopus aliquam communitatem excommunicet, debet singulos culpato nominatim excommunicare. *Salm. ib. in fin.*

« 2. Advenæ et peregrini, brevi tempore alicubi commorantes » non ligantur censuris locorum, generali sententiâ, aut statuto » decretis, quia non sunt subditi. *Laym. l. c. n. 5.*

« 3. Etsi subditi extra suam diœcesim, vel in loco diœcesis » exempto delinquentes contra legem sui Episcopi non incurrant » censuram; superior tamen, saltem regularis, potest suos sub- » ditos ubicumque existant, per particularem sententiam censuris » innodare. *Laym. l. c.*

« 4. Hæretici, Apostatæ et Schismatici possunt affici cen- » suris, quia per baptismum sunt subjecti Ecclesiæ. Vide » *Laym. l. c.*

« 5. Solus Papa non potest incurrere censuram, quia nulli est » subjectus. *Bon. l. c.* »

20. — Communis est sententia, quod Prælati Regulares pos- sunt subditos suos censuris innodare, ubicumque isti existant: ita *Sanch. Dec. l. 6. c. 8. n. 33. Croix l. 7. n. 28. Tourn. p. 404. Salm. de Cens. tr. 10. c. 1. n. 103. cum Avil. Cand. etc.* Dubium vertitur quoad Episcopos: sed hinc plures quæstiones occur- runt.

21. — Quær. I. An Episcopus extra propriam diœcesim exis- tens possit contra subditos censuras ferre? Exceptis aliquibus casibus ut infra, resp. negativè, ex *c. Episcopi 9. qu. 2. et ex Clem. Quamvis. De Foro comp.* Ratio, quia nemo potest in alieno territorio jurisdictionem contentiosam exercere; ita *Pal. Dist. 1. n. 5. nu. 3. Conc. p. 421. nu. 8. Tourn. p. 406. q. 3. et Salm. c. 1. n. 104. cum Con. Av. Corn. etc.* Casus excepti sunt. I. Si contumacia sit tam manifesta, ut non indigeat cognitione causæ, ex *c. Manifesta, 2. q. 1. II.* Si causa sit jam cognita in proprio territo- rio. III. Si censura feratur non per modum sententiæ, sed per mo- dum præcepti, aut statuti ad futura crimina cavenda. IV. Si Epis- copus sit injustè expulsus à sua Diœcesi, quo casu potest in locis vicinioribus suam jurisdictionem exercere, petita, licet non ob- tenta, licentia ab Ordinario loci, ut ex *cit. Clem. Quamvis.* V. Si Ordinarius illius loci consentit, ex *c. Nullus, 9. Q. 2.* Tunc tamen requiritur etiam consensus partium, quia nemo invitatus trahi potest extra suum territorium; ita *Con. p. 11. n. 3. Pal. p. 5. n. 3. Conc. et Tourn. II. cc. ac. Salm. n. 105. cum Avil. Cand. et Corn.* Notant autem *ibid. Salm. cum Cand.* bene posse Epi- scopum extra Diœcesim existentem sine strepitu iudicii absolvere à censuris, non verò judicialiter.

22. — Quær. II. An Episcopus existens in sua Diœcesi possit ligare censuris subditum in aliena existentem, sed pro crimine in propria commisso? Negant *Basil. Gabr. et alii; Vid. Croix l. 7. n. 46.* Sed affirmandum cum communi et vera sententiâ, quia talis delinquens à nullo puniri posset; ita *Bon. p. 11. n. 13. Conc. t. 10. p. 421. n. 9. Tourn. t. 2. p. 402. v. Quær. et Salm. c. 1. n. 107. cum Con. Corn. Dian. et Cand.* Et licet citatio rei non possit fieri extra territorium, sufficit tamen ad censuram in- currendam, ut reus in propria domo, vel in loco publico proprii territorii citetur; ita *Salm. n. 108.* Et hoc currit, etiamsi subditus delinquat extra Diœcesim, si agatur de re quæ in illa fit, prout si excommunicentur Clerici omnes qui ad Synodum non accedunt, etc.

Ita *Suar. D. 5. sect. 4. n. 8. Bon. l. c. n. 7 et Salm. n. 109. cum Avila, Corn. et Cand.* Probabilius tamen est quòd si crimen extra territorium consummetur, reus censuram non incurrit; ita *Suar. l. c. nu. 7. Bon. nu. 10 et Salm. n. 111. cum Corn. Dian. et Cand.* (contra *Vill. et Sayr.*) et probatur *ex cap. 2. de Constit. in 6.* Casus esset, ex. gr. si sit lata censura contra stuprum committentes, eam non incurrit, qui virginem extrahit à proprio territorio, et extra illud stuprum consummat. Secus, si quis vulneret aliquem in Ecclesia, qui alibi moriatur. *Salm. ib.* Vel si vulneret in Diœ- cesi, et ille moriatur extra, ut *Tourn. p. 403. v. Sed si.*

23. — Quær. III. Si Episcopus fert censuram in subditum suum per præceptum particulare, si delinquat (puta si furetur), utrùm subditus delinquendo extra territorium censuram incurrat? Prima sententia affirmat, et hanc tenent *Suar. D. 5. sect. 5. in fin. Spor. p. 117. nu. 12. Croix lib. 7. n. 43. Laym. c. 4. n. 8. cum Abb. Sa et Ugol. ac Bon. qu. 1. p. 9. num. 17. cum. Salas, et Fill.* Ratio, quia Statutum respicit territorium, et ideo extra illud neminem ligat; præceptum verò respicit personas, et ideo ligat etiam existentes extra territorium. Secunda sententia negat, et hanc tenent *Holzm. t. 1. p. 359. nu. 103. Contin. Tourn. t. 2. p. 404. Ronc. p. 76. qu. 3. R. 1. cum Con. Hurt. et Ant. à Spir. S. item Avila, Sayr. Henr. ap. Laym. l. c.* Idque probat *ex c. Ut animarum 2. de Const. in 6.* ubi sic dicitur: « Statuto Epis- » copo, quo in omnes qui furtum commiserint excommunicationis » sententia promulgatur, subditi ejus furtum extra ipsius Diœ- » cesim committentes minimè ligari noscuntur, cum extra ter- » ritorium jus dicenti non paretur impunè. » Ergo sicut statutum non ligat, non eò quòd non afficiat personas, sed quia non licet Episcopo jus dicere extra territorium, ita neque ligare potest præceptum. Utraque sententia est probabilis, sed prima videtur probabilior; nam textui opposito respondetur, quòd cum censura est lata per statutum, ideo Episcopus non potest jus dicere extra territorium, quia statutum immediatè afficit locum; ac propterea quando subditus delinquit extra territorium, non agit contra legem, quæ tantum locum afficit; at cum præceptum particulare afficiat personam, et illi hæreat, quocumque discedat (ut fatetur ipse *Holzm.*), ideo subditus, cum extra territorium ligetur præcepto, ligatur etiam censura. Certum autem est ex præfato textu, quòd si Episcopus nullum subdito antea dederit præceptum sub pœna censuræ, nequeat eum censura punire si delinquat in aliena Diœcesi. Et idem dicendum, si ille delinquat in loco exempto, quia in eo manet ac si esset in loco extra Diœcesim, ex *c. Cum Episcopus. De Officio Ordin. in 6. et c. 1. de Privil. in 6. et Cle- mentin. Archiepiscopus, eod. tit.*

24. — An autem Ecclesiæ et Monasteria Regularium sint loca exempta? Vide dicta *l. 1. n. 156. v. Non.* ubi diximus probabilem esse sententiam affirmativam cum *Bon. Sayr. Avila Cand. ac Salm. c. 1. n. 114.* quibus adde *Ronc. p. 76. q. 1. v. Sen- tentia, et Croix. l. 7. n. 26.* qui ait cum *Avila, Henr. Hurt. Lel-*

bene, etc. quod si Episcopus prohibeat statuto generali aliquid, puta lusum alearum sub censura, eam non incurrit ludens in loco exempto. (*V. Not. XVI, pag. 338.*)

25. — Notandum tamen hic, quod si agatur de damno alteri resarciendo, et fur ille in proprium territorium veniat, atque ibi conveniatur de furto extra commissio, bene potest illius Ordinarius eum cogere sub censura ad restituendam; ita *Suar. D. 5. sect. 5. n. 5. et Salm. cap. 1. num. 112. cum Cand. Soto, Avila et Corn.* Ratio, quia, si postea ille delinquit, debitam restitutionem negligendo, recte Episcopus ratione delicti, eum excommunicat.

26. — Quær. IV. An Episcopus possit censuris ligare alienum subditum in sua Diocesi delinquentem? Affirma, quia quicumque delinquens sortitur forum illius loci, ubi delinquit, ex *c. fin. de foro comp.* Excipe 1. Si delinquens esset illius Episcopi superior ut ejus Archiepiscopus, vel Patriarcha; secus, si Episcopus non esset illi suffraganeus; nam, licet par in parem jurisdictionem non habeat, ut notat *Salm. c. 1. n. 40. in fine cum Ugolin.* ratione tamen delicti ille Archiepiscopus fit Episcopi subditus, ut dicunt *Salm. c. 1. n. 37. cum Corn.* Ex qua ratione sentit *Croix lib. 7. n. 32.* (contra *Salm. d. n. 37.*) cum *Pign. et Giball.* afferente Declarationem S. C. quod Episcopus etiam Archiepiscopum suum in Diocesi Episcopi delinquentem possit excommunicare. Regulares autem sunt simpliciter exempti à jurisdictione Episcopali, ex *c. Ne aliqui. de Priv. in 6. Vid. Salm. ib.* Et in Religiosos exemptos, sive privilegiatos, ut Mendicantes, et Jesuitas (vide infra n. 241. *Dub. 9.*) nequit Episcopus ferre censuras, etiamsi procedat tanquam Delegatus Apostolicus, ut *Croix l. 7. n. 30. cum Pell. et aliis.* Excipe 2. Si reus, antequam ejus causa cognoscatur ab Ordinario loci, ab illius territorio exeat (ad differentiam delinquentis in sua patria, qui, etiamsi postea à proprio territorio discedat ante sententiam et ante citationem, bene potest censura ligari à suo Ordinario, ut diximus supra *Qu. II.*) Secus, si delinquens in alieno territorio, antequam discedat, citatione præveniatur, tunc enim ratione judicii inchoati subjectus remanet Episcopo loci; ita *Conc. p. 422. n. 11. Ronc. p. 77. q. 2. cum Hurt. Laym. c. 6. n. 7. cum Abb. Henr. et Sayr. ac Con. Dian. Sylo. Avil. Corn. etc. cum Salm. c. 1. n. 36 et n. 115.*

27. — Quær. V. An censura alicubi lata, v. g. contra furantes in Ecclesia, vel contra non revelantes furtum, liget etiam alienigenas ibi existentes? Si censura sit lata per modum præcepti particularis, seu sententiæ in casu particulari, nempe si sit lata excommunicatio contra non revelantes fures, hæc non ligat alienigenas, quia præceptum particulare non potest non subditos adstringere. Ita comm. *Suar. Con. Dian. Sylo. Sayr. etc. cum Salm. c. 1. n. 117. ex c. A nobis. 25. De Sent. exc.* Si autem censura sit lata per modum statuti generalis pro delictis futuris, puta contra furantes in Ecclesia, tunc ligat etiam alienigenas in

illo loco existentes, si ibi sint animo commorandi per majorem partem anni; secus, si transeunter ibi commorentur. Ita *Sanch. de Matr. l. 3. D. 18. n. 6 et 16. et Salm. c. 1. n. 116. cum Suar. Bon. Syloio. Sayr. etc.* Hæc sententia probabilior mihi est, sed non puto improbableem, quod tam in primo quam in secundo casu peregrini ligentur censura, etiamsi alicubi sint per breve tempus, quia satis probabile est quod peregrini fiant subditi, si adhuc per breve tempus in aliquo loco morentur, juxta sententiam relata *l. 3. n. 332. v. Non excusatur.*

28. — Notand. hic I. Quod semel innodatus una censura potest et alias plures incurere, etiam ejusdem rationis. Ita comm. *DD. cum S. Th. 3. p. qu. 22. art. 5. ad 2 et Salm. c. 1. n. 175. ex Clem. 2. De Sent. exc.* Notandum II. quod propter idem delictum potest quis multipliciter ligari à diversis, scil. à jure et ab homine, à Papa et Episcopo; ita ut ab utroque absolvi debeat. Ita probabilior *Suar. D. 5. sect. 2. n. 13. Pal. p. 6. n. 5. Bon. p. 5. n. 13. et Salm. c. 1. n. 175. cum Fill. Corn. etc.* contra aliquos. Hoc tamen intelligendum, si secundus superior intendat verè novam pœnam imponere; alias regulariter secunda censura habetur ut innovatio, seu publicatio primæ; *Bon. nu. 11. et Salm. nu. 177. cum Bon. Cand. Say. et Corn.* Notandum III. Quod is qui per unicum actum duo peccata committeret specie diversa, quorum utriusque censura est imposita, tunc duas censuras incurreret, prout si quis occideret Clericum in loco, ubi quodvis homicidium sit vetitum sub censura. Secus, si peccatum non haberet malitias plures specie diversas. Ita *Suar. sect. 3. n. 13. Bon. n. 8. et Salm. num. 178. cum Corn. Diana et Cand.* Notandum IV. Quod si quis reiterat idem crimen moraliter distinctum à primo, cui imposita est censura, toties censuram incurrit; secus, si moraliter actus non interruptitur. Hinc unam censuram incurrit, qui pluries successivè Clericum percutit; qui eodem actu duos homines extrahit ab Ecclesia; ita etiam dicunt *Salm. c. 1. n. 182. cum Lugo, Rodr. etc.* Sacerdos excommunicatus, qui eodem tempore plures Confessiones excipit; quia, sicut si Sacerdos ille una absolutione plures absolvit, unam irregularitatem incurrit; sic etiam, si plures absolvit successivè; tunc enim una actio moralis reputatur (sed veriùs dicendum oppositum juxta dicta *de Pecc. l. 5. n. 50. qu. 6.*) Idem, si quis uno verbo blasphemaret 12. Apostolos, vel eodem impetu plures Sanctos; *Salm. n. 183. cum aliis,* et hoc probabile est juxta *c. lib. 3. n. 47.* Quid, si quis plures Clericos eodem actu vulneraret, an plures excommunicationes incurreret? Negant *Suar. D. 5. sect. 3. num. 8. Bon. p. 5. n. 7. et probabile putant Con. Cand. Diana apud Salm. c. 1. n. 184,* quia sicut unum peccatum est juxta *Leander ib.* si læsio plurium excommunicationem. Et idem censet *Leander ib.* si læsio plurium accideret in eadem rixa et impetu. Sed nos oppositum sequimur cum *Salm.* qui citant *Corn. Machad. etc.* quia probabilior est (ut diximus eodem *l. 5. n. 46.*) quod qui uno ictu plures homines occidit, plura peccata committat.